

Povodom inicijative DOO Okov iz Podgorice, za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 7 stav 4, člana 8 stav 3, i člana 19 stav 1 Zakona o zaštiti potrošača ("Službeni list CG", broj 2/14), Ministarstvo ekonomije, daje sljedeće

MIŠLJENJE

DOO Okov podnijelo je inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 7 stav 4, člana 8 stav 3 i člana 19 stav 1 Zakona o zaštiti potrošača ("Službeni list CG", broj 2/14).

Podnosilac inicijative ukazuje da se članom 7 stav 4, članom 8 stav 3 i članom 19 stav 1, kojima se uvodi obaveza trgovcima da obavještenje na robi i cijene treba da budu istaknute na crnogorskom jeziku krše norme Ustava Crne Gore.

Po navodima podnosioca inicijative članom 13 stav 3 Ustava Crne Gore propisano je da su u službenoj upotrebi crnogorski, srpski, bosanski, albanski i hrvatski jezik. Podnosilac inicijative citirajući odredbu člana 13 stav 3 Ustava smatra da se upotreba pomenutih jezika mora koristiti na jednak način, tj. da se zakonom ne može dati prioritet, isključiti ili ograničiti upotreba nekog od jezika u službenoj upotrebi. Imajući to u vidu podnosilac smatra da su navedene zakonske odredbe u suprotnosti sa članom 13 stav 3 Ustava Crne Gore.

U skladu sa podnijetom inicijativom ukazujemo da se odredbama člana 7 stav 4, člana 8 stav 3 i člana 19 stav 1 Zakona detaljnije uređuju osnovne odredbe o prometu proizvoda (roba i usluga) pa samim tim i jedno od osnovnih prava potrošača - pravo na informisanje, ali i druga: osnovno pravo na bezbjednost i pravo na slobodan izbor. U praksi, osporene odredbe omogućavaju ne samo efikasnu informisanost o činjenicama od značaja za pravilan izbor i zaštitu od netačnih i/ili obamanzujućih reklamnih poruka, ili oznaka - zaštita ekonomskih interesa, već i zaštitu od proizvoda i proizvodnih procesa opasnih i štetnih po zdravlje i bezbjednost života potrošača, kao i mogućnost izbora između više proizvoda po prihvatljivijim cijenama sa garancijom kvaliteta.

Time upravo u saglasnosti sa članom 70 Ustava Crne Gore, kojim je utvrđeno da država štiti potrošača i da su zabranjene radnje kojima se narušava zdravlje, bezbjednost i privatnost potrošača, osporene odredbe obavezuju trgovce da: istaknu obavještenje o robi i uslugama (tzv. deklaraciju), istaknu i iskažu informacije u "deklaraciji", ali i ostaloj dokumentaciji koja prati robu, odnosno usluge (isprave o usaglašenosti, uputstva za upotrebu, uputstvo za montažu, garantni list i dr.) i izdaju račun.

U tom smislu, naročito upućujemo na odredbe čl. 7, 8 i 19 koje obavezuju trgovce na pružanje niza bitnih informacija koje su, u smislu člana 70 Ustava, od presudnog značaja za ekonomske interese, a naročito zdravlje i bezbjednost potrošača: naziv pod kojim se roba prodaje; naziv i sjedište uvoznika (ako se radi o robi iz uvoza); naziv države porijekla; sastav i kvalitet; datum proizvodnje i rok upotrebe; način upotrebe, održavanja i čuvanja robe; upozorenje o mogućim rizicima vezanim za upotrebu robe (čl. 7 u vezi sa čl. 8), odnosno: mjesto i datum isporuke; naznaku da li se radi o upotrebljavanoj, popravljanoj, ili robi sa nedostatkom, odnosno čija su upotrebna svojstva i karakteristike ograničeni na drugi način, ako je takva roba u pitanju i kod odobravanja popusta, ukupan iznos računa, iznos popusta u procentima i umanjeni iznos za plaćanja (čl. 19).

Dakle, propisivanjem obaveze da bitne informacije za sve potrošače (građane) budu na crnogorskom jeziku zakonodavac nije prekršio odredbe člana 13 Ustava Crne Gore već je

obezbjedio primjenu člana 70 Ustava i iskazao ustavnu odredbu člana 13 stav 1 Ustava o službenom jeziku, koja je opšta i bez diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Stoga ne stoje ni navodi da se osporenim odredbama daje prioritet, isključuje, ili ograničava upotreba i nekog od jezika koji su u službenoj upotrebi (srpski, bosanski, albanski ili hrvatski). Zakonom se decidno kaže da je osim obavezujuće upotrebe službenog tj. crnogorskog jezika dozvoljena istovremena upotreba i ostalih jezika, saglasno Ustavu Crne Gore, jer odredba člana 8 stav 3 Zakona jasno propisuje da obaveza upotrebe crnogorskog jezika *"ne isključuje mogućnost istovremene upotrebe drugih jezika"* - dakle i onih u službenoj upotrebi. Navedena odredba zakona odnosi se na obavještenje o robi/usluzi i na ostalu dokumentaciju koja ih prati i utvrđuje da je za sve trgovce koji nude svoje proizvode i prodaju ih u Crnoj Gori, upotreba jezika u službenoj upotrebi (kao i pisma, ćirilicnog, ili latinicnog) u pravnom smislu ravnopravna, istovremeno dostupna i nije iscrpljena osporenim odredbama Zakona. Nadalje, u izradi Zakona je primijenjena ustavna odredba o jeziku koji je službeni i svako drugo činjenje koje bi eventualno narušilo takav stav bi upravo bilo u suprotnosti sa Ustavom. Po istom principu je regulisana upotreba jezika i u ostalim zakonskim propisima koji su na području Crne Gore u upotrebi i koji regulišu različite pravne, ekonomske, ili neke druge odnose, pa je i u njima propisano da je crnogorski službeni jezik.

Suprotno od navoda u inicijativi, smatramo da se navedenim načinom uređenja obezbjeđuje i puno poštovanje zajamčenih ljudskih prava i sloboda i jednakosti propisane članom 17 Ustava (svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost, ili lično svojstvo). Naime, svaki trgovac (u smislu odredbi Zakona) koji dođe u pravnu situaciju da na njega budu primijenjene osporene odredbe, ni u kom slučaju se ne stavlja u povoljniji, ili nepovoljniji položaj, u odnosu na druge trgovce na koje se osporene odredbe odnose. Jedan od osnovnih principa ekonomske politike i pretpostupnih pregovora je upravo jačanje konkurentnosti na tržištu, što dovodi do snaženja novih poslovnih subjekata i prilagođavanja usvojenim zakonskim propisima, pa samim tim i Ustavu.

S druge strane, vrijedi istaći da navodi iz inicijative da u praksi obavještenja o robi *"koja su do sada već bila ispisana i na nekom od jezika koji su u službenoj upotrebi"* koja sada *"moraju biti prevedena na crnogorski"* svakako upućuju da predmetne informacije do stupanja na snagu Zakona, nijesu na jednak način i istovremeno bile dostupne svim građanima (potrošačima). Na taj način su potrošači bili uskraćeni da imaju relevantne informacije o proizvodu na službenom odnosno, crnogorskom jeziku, što je u suprotnosti sa članom 13 stav 1 Ustava. Upotreba jezika na kojem se ističu ne samo obavještenja na proizvodima, već i ostala prateća dokumentacija garancije, uputstva za upotrebu itd. zakonski je regulisano u Zakonu o zaštiti potrošača na osnovu prakse država EU kao i država iz regiona. Naime i u zakonskim propisima pomenutih država regulisana je norma upisivanja informacija na proizvodima na identičan, način kao što je to regulisano Zakonom o zaštiti potrošača u Crnoj Gori, pa se i kod njih primjenjuje pravilo da se obavještenje ističe na službenom jeziku, s tim što su neke od država navele i mogućnost da se osim službenog jezika istovremeno mogu upotrijebiti i ostali jezici, uz jasno navođenje obaveznosti upotrebe službenog, odnosno zvaničnog jezika države.

U dijelu navoda u inicijativi da se službenom upotrebom jezika u smislu člana 13 Ustava smatra upotreba jezika i pisma: u radu državnih organa, opština, ustanova, preduzeća, i drugih organizacija kada vrše javna ovlašćenja, ponovo ističemo da se predmetnim Zakonom uređuju drugačije vrste odnosa - koji nastaju pri kupovini i drugim oblicima prometa proizvoda na tržištu (član 1); da je potrošač, u smislu ovog Zakona, fizičko lice koje zaključuje pravni posao, ili djeluje na tržištu u svrhe koje nijesu namijenjene njegovom zanimanju, ili poslovnoj djelatnosti (član 2 stav 1); da je trgovac, u smislu ovog Zakona, lice koje zaključuje pravni posao, ili djeluje na tržištu u okviru svoje poslovne, ili druge komercijalne djelatnosti (član 2 stav 2); da su osporene odredbe sadržane u Dijelu drugom, Glavi I i da se njima dalje razrađuju osnovne odredbe o

prometu proizvoda: Odjeljak A "Informisanje o proizvodima" (čl. 7 do 10) i Odjeljak C (čl. 17 do 27) "Druge obaveze trgovca".

Dakle, predmet uređenja Zakona, tačnije osporenih odredbi je puna primjena načela informisanosti, bezbjednosti i slobodnog izbora svih građana – potrošača, kako u prethodnoj - predugovornoj fazi (član 7 (st. 1 do 4) i član 8 (st. 1 do 3)), tako i u fazi neposredno po zaključenju ugovora, koja se u većini kupoprodajnih odnosa završava izdavanjem računa (član 19 st. 1-4). Kao što podnosilac inicijative ispravno ističe, osporenim odredbama se posljedično i po automatizmu utvrđuju odgovarajuće obaveze za sve trgovce - kao druge strane u svakom ugovornom odnosu sa potrošačem. Po našem mišljenju, iste su utvrđene da se ne dovodi u pitanje sloboda preduzetništva propisana članom 59 stav 1 Ustava, dok se uvažavaju principi ekonomskog uređenja iz člana 139 Ustava u skladu sa kojim se ono zasniva na slobodnom i otvorenom tržištu, slobodi preduzetništva i konkurencije, samostalnosti privrednih subjekata i njihovoj odgovornosti za preuzete obaveze u pravnom prometu, zaštiti i ravnopravnosti svih oblika svojine. Upravo je odredbama Zakona o zaštiti potrošača zaštićeno pravo trgovaca da primjenom službenog, odnosno crnogorskog jezika, obezbijede ravnopravnost i konkurentnost svih roba na tržištu, kao i trgovaca koji vrše njihov promet. Na taj način su potrošači u potpunosti obezbijeđeni i njihova prava su faktički zaštićena i ne mogu se narušiti upotrebom samo jezika koji je u službenoj upotrebi.

Konačno, osporene odredbe su u skladu i sa čl. 9 i 149 Ustava Crne Gore kojim se uređuju načelo pravnog poretka (pozicija u unutrašnjem pravnom poretku i primjena potvrđenih međunarodnih ugovora i opšte prihvaćenih načela međunarodnog prava) i načelo ustavnosti i zakonitosti. Pomenute odredbe omogućavaju ispunjavanje međunarodno preuzetih obaveza i obezbjeđuju njihovu punu primjenu, prvenstveno u smislu odredbi čl. 72 i 78 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore, s druge strane ("Službeni list CG", broj 7/07), ali i Rezolucije Generalne skupštine Ujedinjenih Nacija br. 39/248 od 9. aprila 1985.godine o zaštiti potrošača, koja obavezuje i Crnu Goru.

Takođe, kao posebnu vrijednost ovakvog rješenja, osporenu odredbu člana 8 stav 3 Zakona treba tumačiti i na način da ista ostavlja slobodu, da se uz obaveznu upotrebu službenog jezika, istovremeno dozvoljava upotreba ne samo jezika u službenoj upotrebi u Crnoj Gori, već i jezika drugih suverernih država (npr. 24 zvanična jezika Evropske unije).

Polazeći od navedenog, predlažemo da Ustavni sud Crne Gore, odbije inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredbe člana 7 stav 4, člana 8 stav 3 i člana 19 stav 1 Zakona o zaštiti potrošača, koju je podnijelo DOO Okov iz Podgorice.

MINISTAR
dr Vladimir Kavarić